

Nr 167.

Av herr **Osvald**, om ökat anslag till stipendier åt tonsättare.

Konstnärens yrke är i allmänhet ekonomiskt vanskligt. Om man emellertid jämför de utkomstmöjligheter som föreligga för svenska tonsättare, som skriva seriös musik, med andra svenska konstnärers, författares, målars eller bildhuggares, visar en sådan jämförelse, att tonsättarna befinna sig i avgjort sämre ställning än de övriga. Bokförlagen kunna ge ut en svensk författares alster och därigenom åt denne bereda viss understundom icke alltför obetydlig inkomst. Den periodiska pressen kan utgöra en inkomstkälla för vissa författare. För målare är situationen åtminstone för närvarande den, att möjligheterna att försälja tavlor äro större än de någonsin varit förr. Frånsett detta förekommer ju, i låt vara begränsad omfattning, av staten delvis bekostat monumentalmåleri i skolor, sjukhus etc. Samma gynnsamma ställning som målare inta icke skulptörerna. Men med allmänna medel bekostade tävlingar och skulptöruppdrag öka i alla fall de inkomster dessa förvärva genom försäljning till allmänheten och de beställningar från enskilda som ifrågakomma.

För tonsättarna är läget ett annat. Möjligheterna att få åtminstone större orkesterverk tryckta äro mycket begränsade. Kostnaderna för utskrift av partitur äro icke helt obetydliga. Hjälp till notskrift lämnas i viss omfattning av föreningen Svenska tonsättares internationella musikbyrå (STIM). Några inkomster av betydelse från musikförläggare, även då förläggare av ett orkesterverk förekommer, äro i motsats till vad som gäller för författare icke att påräkna för musikförlaget. Garantisumman som utbetalas av förlag för ett orkesterverk torde sällan överstiga 100 kronor. I många fall lämnas ingen som helst garantisumma. Svenska tonsättare kunna undantagsvis erhålla uppdrag att skriva musik till ett teaterstycke, men sådana beställningar äro sällsynta och kunna ej honoreras med större belopp. Filmmusik komponeras mera sällan av våra seriösa tonsättare, vilket delvis säkerligen beror på att svenska filmer icke kunna bära några större kostnader härför. Även om ersättning för filmmusik är större än för teatermusik, förekommer filmmusik av svenska tonsättare i för ringa omfattning för att kunna påverka den allmänna ekonomiska bilden av tonsättarens inkomstmöjligheter.

Frånsett den beställningsmusik, som enligt det anförda kan förekomma, utgöres en svensk tonsättares inkomstmöjligheter i dag väsentligen av två

poster, ersättning för uppföranderätt samt statliga eller andra stipendier. Svenska tonsättares ekonomiska intressen, såvitt angår uppföranderätt m. m., tillvaratagas av föreningen Svenska tonsättares internationella musikbyrå, STIM u. p. a. Från STIM har inhämtats bland annat följande uppgifter:

»Räknat med föregående års (1947) poängvärde — detta fastställs år från år beroende på inkassots storlek — fick tonsättaren för ett utförande i radio av t. ex. en symfoni på 30 min. kr. 432:—, om verket förelåg i manuskript och kr. 288:—, om det var publicerat. Förläggaren får även en andel av utföranderättsersättningarna, emedan han genom sin publicering möjliggjort större antal utföranden. För exempel ett orkesterstycke på 15 min. erhöll tonsättaren kr. 144:— för manuskriptverk och kr. 96:—, om verket var publicerat. En romans på 5 min. gav tonsättaren kr. 16:—, textförfattaren kr. 8:— för manuskriptverk och tonsättaren kr. 8:—, textförfattaren kr. 8:— för ett publicerat verk. Nyssnämnda siffror gälla alltså radioutföranden. Ett utförande på en offentlig konsert ger givetvis avsevärt mindre utföranderättsersättning, i genomsnitt cirka 1/3 av radioersättningarna.»

Hos STIM föreligger vidare bland annat en statistik över utföranderättsersättningarna, vilken ytterligare belyser situationen. Vid en genomgång av de seriösa komponisternas ersättningar konstaterar STIM, att år 1946 endast 7 hade över 5 000 kronor i utföranderättsersättning, 21 hade mellan 1 000 och 5 000 kronor, 21 hade mellan 500 och 1 000. Det stora flertalet, omkring 125 st., av de seriösa tonsättarna hade mindre än 500 kronor i utföranderättsersättning.

Även de här helt kortfattat anförda siffrorna torde ge vid handen, att utföranderättsersättningarna endast i enstaka fall äro av betydelse såsom väsentlig inkomstkälla. Någon möjlighet att försörja sig såsom tonsättare av seriös musik föreligger endast undantagsvis för svenska kompositörer på grundval av de utförandeersättningar, som utbetalas.

Staten har anslagit tonsättarstipendier, vilka upptagas i riksstaten för innevarande år med kr. 20 000. STIM anslår ur kulturfonden omkring 40 000 kronor per år, som fördelas av en stipendienämnd. STIM:s stipendier variera till beloppet mellan 300 och upp till 2 000 kronor per år.

Med hänsyn till de ekonomiska villkor, som föreligga för svenska orkesterföreningar, förefaller det påtagligt att den uppförandeersättning som tillkommer svensk tonsättare kan öka allenast, om höjt anslag beviljas till dessa föreningar. Att Radiotjänsts ersättningar, som visserligen ligga högre än orkesterföreningarnas, likväl måste betraktas såsom blygsamma sammanhänger förmodligen med att licensavgiften icke i större utsträckning kommer Radiotjänst tillgodo.

Av de här i största korthet anförda fakta framgår, att svenska tonsättare, som skriva seriös musik, ha mindre möjligheter att försörja sig på grund

av sin konstnärliga verksamhet än andra konstnärer. Det framstår som en kulturell uppgift av ej ringa betydelse för landet att söka vidtaga åtgärder i syfte att stödja nu levande svenska kompositörer i deras konstnärliga gärning. En höjning av anslagsbeloppet med 15 000 kronor till det av Musikaliska akademien föreslagna 35 000 kronor synes av allt att döma berättigat.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att det av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionens åttonde huvudtitel föreslagna anslaget, Musikaliska Akademien med musikhögskolan: Stipendier m. m. på 20 000 kr. utgår i enlighet med akademiens framställning med 35 000 kr.

Stockholm i januari 1948.

Hugo Osvald.